

Anna Della Rosa (Giacinta),
Andrea Renzi (Leonardo),
Toni Servillo (Ferdinando),
Gigio Morra (Fulgenzio),
Tommaso Ragno (Guglielmo) és
Paolo Graziosi (Filippo)

Koncz Zsuzsa
felvétele

Urbán Balázs

Napfény és árnyék

CARLO GOLDONI: NYARALÁS-TRILÓGIA

Az utóbbi egy-két évadban öröndetesen megsza-
porodtak a külföldi vendégjátékok. Jelentős alkotók érkeztek hozzánk, közülük néhányan már-már visszatérő vendégnek számítanak. Ilyenkor kínálkozik persze az összevetés lehetősége, amiben nem árt óvatosnak lenni, hiszen a világszínház elitjét nem teljesen sportszerű a hazai színház átlagához mérni. Annyi viszont általában látható, hogy a hazai és az európai színházi tendenciák sok tekintetben élesen eltérnek egymástól: a vendégjátékok jelentős részében a hagyományos értelemben vett interpretációt háttérbe szorítja az eredeti kreáció, s még az inkább interpretáló jellegű előadások is stilizáltabb, expresszív, gazdagabb színházi nyelvet használnak a hazai *mainstream*-nél. Most azonban olyan bemutató érkezett a MűPába, melyről mindez távolról sem mondható el.

A milánói Piccolo Teatro és a nápolyi Teatri Uniti előadása klasszikus szöveg- és színészközpontú színház. Toni Servillo teljesen más úton halad, más tradíciókat követ, mint például Nekrošius, Purcárete, Mogyucsi (hogy csak néhány, a közelmúltban Magyarországon több előadásukkal is reprezentált alkotót említsünk). Nála nem különleges *trouvaillé*, egyedi,

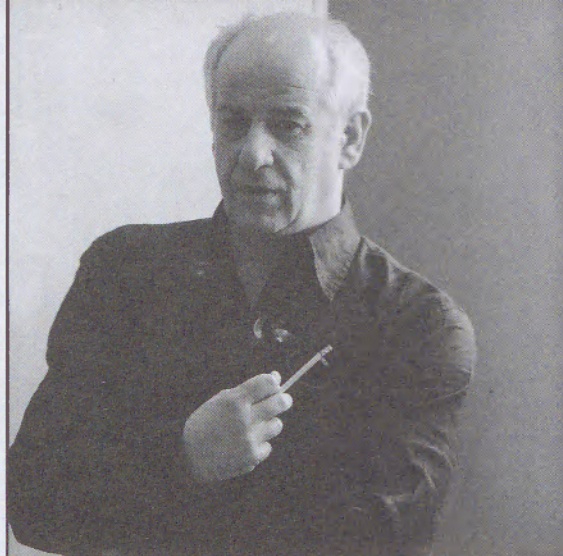
csak rá jellemző forma vagy valami egészen eredeti gondolat határozza meg az előadást – mindegyre a választott Goldoni-trilógia meglehetősen korlátozottan is lenne alkalmas –, hanem a szöveg gondos elemzése, markáns értelmezése, az elemzésből fakadó játékötlepek sokasága s ezek árnyalatgazdag színészi közvetítése. Ami a Piccolo Teatro tradícióiból is következik; hogy mennyiben, arról azon szerencsések, akik a Strehler-rendezések javát látták, nálamnál alaposabban gondolkodhatnak el. Ám ez inkább a színháztörténet, esetleg a színháztudomány lapjaira tartozik: szerencsére Servillo *Nyáralás-trilógiája* jóval előbb és gazdagabb annál, hogysem strehleri avagy anti-strehleri voltáról kelljen értekezni.

Carlo Sala díszlete az első felvonásban voltaképpen a lehető legegyszerűbb: falak, járások, csak a legszükségesebb térelemek, alapvetően világos árnyalatok. A második felvonástól (a három darabot két részben játsszák) változik a tér: mintha közelebb jutnánk a természethez – s mégis a sötétebb árnyalatok dominálnak. A játékot amúgy is fokozatosan eluralja a keserűség, a fájdalom. De nem a tematikus szinten megjelenített ocsmányságok (adósság, korrupció, család, hazugságok, színlelések stb.), hanem sokkal in-

kább a mulandóság, az elrontott életek okán. A mellékszálakon megjelenő figurák és események csupa-csupa kudarcról tudósítanak, még akkor is, ha maguk a szereplők többnyire nem látnak rá erre a kudarca. (S még akkor is, ha a mellékalakok teljesítménye egy árnyalattal haloványabb a főszereplőkénél, s egyes szituációkban rendező és színészek az optimálisnál többet engednek a komikum túl édes csábításának.) A főszálból pedig Servillo komoly és súlyos drámát bont ki – anélkül, hogy eltüntetné a mű derűjét, vészesen elkomorítaná vagy zárójelbe tenné a komikus szituációkat. Mert a sok futkosás, félreértés, érzelmi zűrzavar közepette világossá válik, hogy itt mégiscsak egy emberi élet – vagy legalábbis emberi boldogság – a tét. Pontosabban nem is egy emberé, hanem háromé. Merthogy Giacinta, Leonardo és Guglielmo olyan csapdahelyzetbe sétálnak bele, ahonnan nincs kiút. Giacinta ebben az előadásban nem az ifjonti szenvedély és a biztonságot adó szeretet közt vívódik; itt nem egy heves, de nyilvánvalóan pillanatnyi érzelmi-érzéki vihar próbál félresöpörni egy kevésbé intenzív, de tartósabbnak ígérkező kapcsolatot. Ezt az is hangsúlyossá teszi, hogy a két férfi közt nincs lényeges korkülönbség, s egyikük sem fiatal már (sőt, Giacinta maga sem tinédzser). Két meglett, jóvágású férfi áll szemben egymással; egyikükről (érzelmein túl) keveset tudni, másikükről bizonyos, hogy felelőtlenül költekeznek, s a tehetős, értelmes és talpraesett lány mégis vele fog elköltözni vidékre, távol az igazi szerelemtől. E döntés mögött egyaránt ott van gyávaság és egyenes gerinc, hiúság és szemérem, csodavárás és bölcs belátás; Anna Della Rosa fokozatosan mutatja meg ennek a kezdetben gondtalanul cseverésző leánynak valamennyi arcát, s teszi egyszerre érthetővé döntését és átélhetővé intim, személyes drámáját. Hasonlóan kitűnő alakítás Tommaso Ragnóé, aki végtelenségig büszke, egyenes tartású férfinak mutatja Guglielmót, olyanak, aki a szeretett nőért mindenre hajlandó, de szinte leplezetlenül szkeptikus, s érzeteti is mindenről a véleményét. Akárcsak partnernője, ő is hihetővé teszi a reálszituációkat, de eközben finoman stilizál, ami által fontos jelenetek, helyzetek nyerne ambivalens értelmet. Miként Andrea Renzi (Leonardo) is pontosan érzeteti érzelmeinek ellentmondásosságát, s inkább csak sejtetni engedi, hogy a kízó féltékenység (és az anyagi érdekek hálója) mögött mennyire erősek is valójában a férfi Giacinta iránti érzései.

Ha a főszereplő hármas jelenetei fokozatosan elkomorulnak is (amire a színészi játékon túl a rendezés atmoszferikus elemekkel is ráerősít), a humor nem távozik véglegesen az előadásból. Ebben döntő érdeme van magának Servillonak, aki színészként is részt vesz a játékban: a nőtől nőig, pénztől pénzig sodródó szélhámost, Ferdinándot alakítja. Nem moralizál, nem „leplezi le” Ferdinando családságát, de nem is láttatja rokonszenvesnek a figurát: egyszerűen az amoralitás felhőtlen, társadalmi és érzelmi béklyóktól mentes boldogságát érzékíti meg – hol ellenállhatatlanul mulatságosan, hol háborzongatóan. Az epizodisták közül a Filippo érzéketlenül kedélyes életszeretét sok humorral megjelenítő Paolo Graziosi, a maga fájalmát kevésbé mélyen megélt Sabinát sok színnel ábrázoló Betti Pedrazzi és a kívülről reménytelennek tetsző helyzetét boldogan vállaló Rosinát nagy lendülettel színre hozó Giulia Pica nyújt markáns és stílusos alakítást – a többiek vagy haloványabbak egy árnyalattal, vagy éppen ellenkezőleg: némileg túlkarikírozzák a szerepüket.

Ez utóbbi sem jelent persze stílusterést, hiszen a stílust, a formát ropant erősen, szilárdan határozzák meg a kimagasló színészi alakítások, a gondosan megtervezett látványvilág (melynek a már említettek túl fontos összetevői Ortensia de Francesco szép és korabeli levegőt árasztó jelmezei is), a csaknem minden részletre kiterjedő rendezői érzékenység. Finom elegancia, derűn átütő fájdalom s ugyanakkor drámát oldó fanyarság jellemzi a játék egészét. Olyan produkció a Piccolóé, mely nem könnyen férkőzik közel nézőjéhez, de az idő teltével mind erősebben, mind meggyőzőbben fejti ki hatását – létrehozva a szövegnek a szokottól eltérő, markáns és felettebb meggyőzően megvalósított értelmezését. Nem megismételhetetlenül egyedi kreáció, nem nyelvújító produktum – „csak” erős, érzékeny, tartalmas színház.

A MűPában vendégeskedő Nyaralás-trilógia nézői közül sokan talán nem is tudták, hogy – bár az előadás a milánói Piccolo Teatro produkciója – nem a Piccolo színház színpadon.

– A legtöbbször a nápolyi Teatri Unitihez kötődik. A tizenöt színészből héttel dolgoztam korábban is; a női főszerepet játszó Anna Della Rosát hosszasan kerestem. Anna milánói, a Piccolo színiiskolájában végzett, de ő sem állandó tagja a Piccolónak. Azt sem mondhatjuk, hogy a nézők a Teatri Uniti társulatát látják, mert ennek a színháznak nincs állandó társulata. Egyedül a Leonardót játszó Andrea Renzi van státusban. Nem is szeretném, ha mindig ugyanazokkal a színészekkel kellene dolgoznom. Gyakran előfordul, hogy visszahívom valamelyiküket egy következő produkcióra, de aztán szinte mindig váltok, és másokat próbálok ki.

– Akkor nyilván pontosan tudja, hogy milyenfajta figurára keresi a színészt, amikor szerepet oszt.

– Giacinta szerepére például olyan színésznőt kerestem, aki temperamentumos, erős, ambiciózus személyiség, de képes az ironikus látásmódra is, van humorérzéke. A fizikai megjelenésében fontos volt, hogy majdnem kész nő legyen – már nem lány, de még nem nő, hiszen Giacinta épp most szembe-sül azzal, hogy milyen az élet. Hasonló szempontok szerint kerestem a többi szereplőt is. Nem kell, hogy pont olyan legyen a színész, amilyennek a figuráját elképzelttem. Viszont pontosan tudom, hogy melyik színészben milyen húrokat érdemes pengetni. Akkor születnek a legnagyobb eredmények, amikor közel van egymás-